

5. Ильяшенко С. Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия / С. Н. Ильяшенко // Науч. тр. ДонНТУ. – Донецк, 2002. - № 48. – С. 16-22.
6. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко – К.: Либра, 2003. – 280 с.
7. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. - 2005.- №2.- С. 52-56.
8. Моделювання економічної безпеки : держава, регіон, підприємство : моногр. / за ред. Валерія Михайловича Геєця. – Х. : Інжек, 2006. -С.43-46.
9. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Коваленко К.В. – Режим доступу до статті <http://www.nbu.gov.ua>

Ключові слова: економічна безпека, підхід до визначення, еволюція, визначення, підприємство, аналіз.

Ключевые слова: экономическая безопасность, подход к определению, эволюция, определение, предприятие, анализ.

Keywords: economic security, going near determination, evolution, determination, enterprise, analysis.

УДК 330.34.001.76 (477)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сиволап Л. А., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки, Маріупольський державний університет

Сиволап Л.А. Інноваційний розвиток національної економіки.

У статті проведений аналіз особливостей інноваційного розвитку національної економіки. Виявлено, що Україна має власну модель інноваційного розвитку, проте циклічний характер показників інноваційної діяльності національної економіки, говорить про недосконалість національній моделі інноваційного розвитку. Вказано, що напрями інноваційного розвитку представлено в законах і підзаконних актах України. За допомогою статистичного аналізу показано інноваційну активність суб'єктів національної економіки і виявлено їх циклічний характер за такими показниками як: об'єм реалізованої інноваційної продукції, кількість підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, питома вага інноваційно-активних підприємств. Визначено, що впровадження нововведень інновацій впливає на конкурентоспроможність національної економічної системи, це залежить від введення нової техніки, технології, нових методів управління, нових продуктів і послуг, від нововведень в організації управління виробництвом, організації праці і її безпеки. Доведено, що реалізація інноваційних програм приводить до конкурентоспроможності як окремого підприємства, регіональної економіки так і народного господарства і це виражається у виробництві товарів і послуг світового рівня. Представлена характеристика джерел фінансування інноваційного розвитку, де вказано такі джерела фінансування як: самофінансування (амортизаційні відрахування, мобілізація внутрішніх активів, виручка від реалізації окремих видів майна, нерозподілений прибуток), позикові засоби (довгострокові кредити фінансово-кредитних установ, лізинг, форфейтинг, франчайзинг); залучені кошти (бюджетні кошти державного і місцевого рівнів; вітчизняні і іноземні інвестиції: гранти, міжнародні програми, пайові внески іноземних інвесторів, засобу іноземних наукових фондів; емісія акцій). Представлений опис дозволяє визначити переваги і недоліки тих або інших джерел фінансування інноваційного розвитку, які мають рівноцінний вплив на розвиток як підприємства, так і в цілому національної економіки. Проаналізовано дії держави у напрямку інноваційного розвитку національної економіки, які реалізуються згідно прийнятої «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».

Сиволап Л.А. Инновационное развитие национальной экономики.

В статье проведен анализ особенностей инновационного развития национальной экономики. Выведено, что Украина имеет собственную модель инновационного развития, однако циклический характер показателей инновационной деятельности национальной экономики, говорит о несовершенстве национальной модели инновационного развития. Указано, что направления инновационного развития указаны в законах и подзаконных актах Украины. С помощью статистического анализа показано инновационную активность субъектов национальной экономики и выявлено их циклический характер по таким показателям как: объем реализованной инновационной продукции, количество предприятий, которые занимаются инновационной деятельностью, удельный вес инновационно-активных предприятий. Определено, что внедрение новшеств инноваций влияет на конкурентоспособность национальной экономической системы, это зависит от введения новой техники, технологии, новых методов управления, новых продуктов и услуг, от новшеств в организации управления производством, организации труда и ее безопасности. Доказано, что реализация инновационных программ приводит к конкурентоспособности как отдельного предприятия, региональной экономики так и

народного хозяйства и это выражается в производстве товаров и услуг мирового уровня. Представленная характеристика источников финансирования инновационного развития, где указано такие источники финансирования как: самофинансирование (амортизационные отчисления, мобилизация внутренних активов, выручка от реализации отдельных видов имущества, нераспределенная прибыль), ссудные средства (долгосрочные кредиты финансово-кредитных учреждений, лизинг, форфейтинг, франчайзинг); привлеченные средства (бюджетные средства государственного и местного уровней; отечественные и иностранные инвестиции: гранты, международные программы, паевые взносы иностранных инвесторов, средства иностранных научных фондов; эмиссия акций). Представленное описание позволяет определить преимущества и недостатки тех или иных источников финансирования инновационного развития, которые имеют равное влияние на развитие как предприятия, так и в целом национальной экономики. Проанализировано действия государства в направлении инновационного развития национальной экономики, которые реализуются согласно принятой «Стратегии инновационного развития Украины на 2010-2020 годы в условиях вызовов глобализаций».

Syvolap L. Innovative development of national economy.

The analysis of features of innovative development of national economy is conducted in the article. It is certain that Ukraine has its own model of innovative development. However cyclic character has indexes of innovative activity of subjects of national economy that allowed drawing conclusion about imperfection of national model of innovative development. Influence of innovations is shown on the competitiveness of the economic system that depends on introductions of new technique, technology, new methods of management, new commodities and services, to new organization of management by a production, to new organization of labour and her safety. It is deduced, that over realization of the innovative programs brings to the competitiveness of separate enterprise, regional economy, national economy, and it is expressed in a receipt and producing goods of world level. The sourcing of innovative development are certain, such as: self-finance (depreciation decrees, mobilization of internal assets, profit yield here realization of separate types of property, retained earnings, accumulation); loan facilities (long-term credits of financial and credit institutions, leasing of,); attracted facilities (budgetary facilities state and local levels; home and foreign investments: underbacks, international programs, ration payments of foreign investors, means of foreign scientific funds; emission of actions). And their description that allowed to define advantages and lacks of one or another sourcing of innovative development is similarly conducted. The actions of the state are analyzed it is deduced in the direction of innovative development, that at national level it is worked out and the program is inculcated under the name «Strategy of innovative development of Ukraine on 2010-2020 in the conditions of calls of globalizations».

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки вимагає впровадження великої кількості інноваційних програм. Інноваційний шлях розвитку національної економіки є запорукою її конкурентоспроможності та підвищення добробуту населення. Тому сьогодні все більше підприємств вибирає інноваційні напрями діяльності, а держава намагається підтримувати та фінансувати державні інноваційні проекти, які дозволять покращити стан вітчизняної економіки

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми інноваційного розвитку національної економіки було досліджено в працях таких науковців як: Г.О. Андрощук, О.С. Богма, О.В. Болдуєва, Е.І. Гусейнова, І. Б. Жилияєв, П.Н. Завлін, І.М. Кобушко, І.В. Ховрак, Б.Г. Чижевський, М. М. Шевченко, А.Ю. Юданов та інші.

Метою статті виступає дослідження стану інноваційного розвитку національної економіки, та визначення ролі інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняної економічної системи.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід демонструє, що важливими умовами досягнення більш високого рівня конкурентоспроможності країни є: сприяння створення і оволодіння новими знаннями у якості головної основи ефективної конкурентної боротьби; розвиток внутрішньої конкуренції, що сприяє інноваційній активності; створення конкурентних переваг шляхом використання інновацій, нових технологій, знань та інформації; здатність окремих підприємств та промисловості в цілому впроваджувати нововведення, удосконалювати та модернізувати їх; розуміння, що утримати конкурентні переваги можна тільки шляхом безперервного впровадження нових та удосконалення вже існуючих інновацій, оскільки будь-яке досягнення є доступним для повторення конкурентами; створення сприятливого середовища з метою стимулювання розвитку передових галузей, появи нових галузей та нових підприємств. [2]

Перехід України до інноваційної моделі розвитку національної економічної системи є єдиним шляхом підвищення економічного благополуччя країни. Аспекти інноваційного розвитку відображені в ряді нормативно-правових документів, а саме: Законах України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності», «Про інститути спільного інвестування», «Про фінансовий лизинг», «Про цінні папери та фондовий ринок», нормах Цивільного, Господарського, Митного та Податкового кодексів. Проте на 01.01.12 р. лише 16,2 % підприємств є інноваційно активними, а питома вага інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становить 3,8 % (табл. 1). Варто зазначити, що у країнах ЄС зазначені показники перебувають на рівні 40-60 % [1].

Аналіз таблиці 1 показав, що інноваційна активність суб'єктів національної економіки по рокам розподілено не рівномірно, це говорить про циклічний розвиток інноваційних процесів, які дуже чутливі до негативних економічних явищ, що відбуваються в економіці країни (зокрема криза 2008-2009 рр.).

Інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень.

Таблиця 1 - Інноваційна активність суб'єктів національної економіки

Показники	Роки										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ВВП, млрд. грн.	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1316,6	1408,9
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млрд. грн.	12,6	12,9	18,8	25,0	30,8	40,2	45,8	31,4	33,7	42,4	36,2
У % до загального обсягу реалізованої промислової продукції	7,0	5,6	5,8	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8	3,8	3,8	3,3
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	1808	1496	1359	1193	1118	1472	1397	1411	1462	1679	1758
Питома вага інноваційно-активних підприємств	18,0	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8	13,8	16,2	17,4

*Складено заданими Державної служби статистики України.

Проте низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей або браком стимулів і пільг. Фундаментальне значення має структура економіки. В українській економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва, які природно відносяться до малонаукоємних галузей: добувна і паливна – 0,8–1%; харчова, легка промисловість, агропромисловість – 1,2%. У цілому в Україні домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.). Відповідно майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1%. [3]

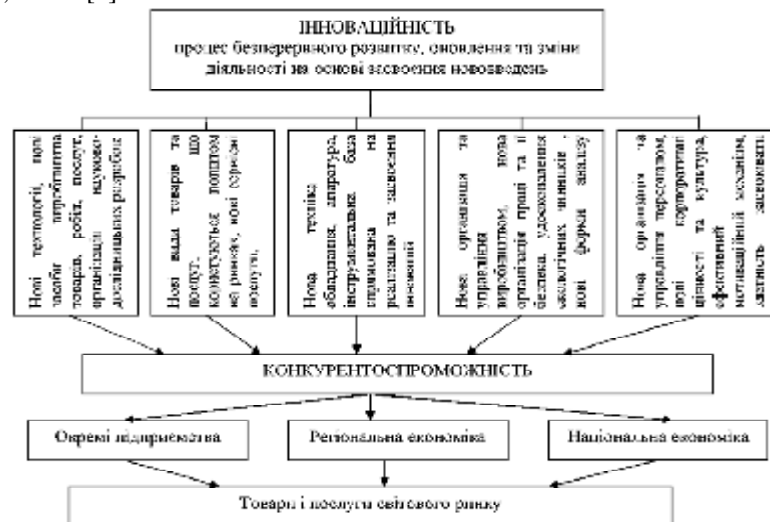

Рис. 1. Вплив інноваційності на формування конкурентоспроможності економічної системи. [2]

Впровадження ефективних інноваційних програм дозволяє отримати значні конкурентні переваги в стратегічних галузях країни. Підприємства досягають конкурентних переваг шляхом використання як нових технологій, так і нових методів управління, однак досягнувши ці переваги підприємству постійно необхідно удосконалювати інновації для утримання конкурентних переваг. Таким чином, на сучасному етапі світового економічного розвитку головною ознакою конкурентоспроможності стає її інноваційність, тобто здатність системи до безперервного розвитку, оновлення та змін діяльності на основі засвоєння нововведень. Інноваційність також означає використання різного роду потенціалу, а саме: науково-технічного, інформаційного та інтелектуального, задля досягнення поставлених цілей функціонування підприємства та

якості життя населення в цілому. На рис 1 зображено вплив інноваційності на формування конкурентоспроможної національної системи.

Дослідження впливу інноваційності на формування конкурентоспроможності економічної системи показав, що початковим етапом на шляху досягнення конкурентоспроможності виступає підприємства, де й починається впровадження різноманітних інновацій, які торкаються всіх напрямів діяльності підприємства. Конкурентоспроможність підприємств призводить до підвищення конкурентоспроможності національної економіки та національної в цілому. Вітчизняна модель фінансування інноваційної діяльності передбачає такі джерела: власні, позикові та залучені (табл. 3).

Таблиця 2 – Характеристики джерел фінансування інноваційного розвитку [4]

Джерела фінансування	Переваги	Недоліки
Самофінансування (амортизаційні відрахування, мобілізація внутрішніх активів, виручка від реалізації окремих видів майна, нерозподілений прибуток та ін. накопичення)	- незалежність від різноманітних фінансово-кредитних установ; - забезпечення фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності в довгостроковій перспективі, зниження ризику банкрутства	- затримка платежів обмежує можливість фінансування інновацій за рахунок прибутку; - недостатній обсяг власних коштів зумовлює низьку інноваційну активність; - обмеження темпів розвитку
Позикові засоби (довгострокові кредити фінансово-кредитних установ, лізинг, форфейтинг, франчайзинг)	- можливість розвитку виробництва, збільшення прибутковості власного капіталу; - швидке оновлення основних виробничих фондів без значних одноразових витрат	- погіршення фінансових результатів реалізації проектів; - високий ступінь ризику; - проблеми гарантій або застави, необхідних для кредитування
Залучені засоби (бюджетні кошти державного й місцевого рівнів; вітчизняні та іноземні інвестиції: гранти, міжнародні програми, пайові внески іноземних інвесторів, кошти іноземних наукових фондів; емісія акцій)	- акумулювання крупних фінансових ресурсів шляхом розміщення акцій; - можливість відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів; - прямі вкладення у вигляді цінних паперів, основних фондів, промислової та інтелектуальної власності та прав на них здійснюються на основі укладання партнерських угод про спільне ведення інноваційної діяльності	- заангажованість конкурсного відбору інноваційних проектів; - ПрАТ не можуть залучати значні обсяги інвестиційних ресурсів; - розміщення цінних паперів є складним і дорогим процесом; - недостатній розвиток фондового ринку; - додаткова емісія цінних паперів може призвести до розмиття пакета акцій та рейдерства.

У 2009 році в Україні було розроблено Стратегію інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, яку створено на виконання Постанови Верховної Ради України від 17 лютого 2009 р. № 965-VI «Про проведення парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».

Головною метою даної стратегії є визначення, обґрунтування і створення механізмів реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики стосовно здійснення узгоджених змін в усіх ланках національної інноваційної системи, спрямованих на кардинальне зростання її впливу на економічний і соціальний розвиток країни шляхом створення відповідних привабливих внутрішніх умов і підвищення стійкості вітчизняної економіки до тиску зовнішніх умов, що обумовлені глобалізацією і неолібералізацією економічного життя. [3]

Висновки. Детальний аналіз інвестиційного розвитку національної економіки свідчить про те, що сучасна економіка вимагає від всіх національних економік впровадження інноваційних проектів, які дозволять подолати кризові явища. Україна також стала на шлях інноваційного розвитку, однак інноваційна модель розвитку нашої країни не є досконалою та має ряд проблем. Але держава усвідомлюючи важливість розвитку інноваційного процесу для конкурентоспроможності на світовому ринку розробляє програми стратегії інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кобушко І.М. Шляхи покращення фінансування інноваційного розвитку в Україні з використанням міжнародного досвіду / І.М. Кобушко, Е.І. Гусейнова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 124-130.
2. Богма О.С. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки / О.С. Богма, О.В. Болдуєва // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - № 3 (7). – С. 166-170.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Г. О. Андрощук, І. Б.Жиляєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко.— К: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.
4. Ховрак І.В. Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи / І.В. Ховрак // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. - № 1. – С. 229-234.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.

Ключові слова: інноваційний процес, національна економіка, конкурентоспроможність, джерела фінансування, інноваційна активність.

Ключевые слова: инновационный процесс, национальная экономика, конкурентоспособность, источники финансирования, инновационная активность.

Keywords: innovative process, national economy, competitiveness, source of financing, innovative activity.